

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

Letnik III.

V Ljubljani 1. avgusta 1902.

Št. 15. 16.

Pogubna smer.

Ykritičnih trenutkih se razodeva mišljenje in značaj človekov . . . Tak usoden trenotek za javno življenje je napočil zdaj v naši deželi. Ono gibanje za razširjenje ljudskih pravic, za korist nižjih slojev, ki so doslej brezpravni stali pred durmi in katerim niti drobtine niso padale z bogatoobložene mize združenih liberalnih veljakov, ono gibanje, ki se je že izdavnica pojavljalo med drugimi narodi z elementarno silo, buta na dan tudi pri nas.

To je sveža, pomladna sapa, ki taja ledena srca, ki vnema ogenj navdušenja in povsod vzbuja novo življenje! Vsak ljudski prijatelj se mora veseliti tega živahnega pokreta, in živeje mu mora biti srce, videčemu, kako priprosti narod vstaja iz letargije, kako se zaveda svojih pravic, s kakim navdušenjem si jih hoče izvojevati. Celo ona stranka, od katere nas loči nepremostljiv prepad, celo socialna demokracija je pripravljena zajedno s krščanskimi možmi stopiti v bojno vrsto in bojevati boj za ljudsko pravo . . .

Ob takih osodepolnih trenutkih se razkrivajo srca, loči se plevel od zrna, prijatelj ljudstva od njega nasprotnika. Za vsacega bije odločilna ura, da krene na desno ali na levo.

Zal, da slovensko učiteljstvo na Kranjskem, in tudi drugod po svoji večini, ne pozna znamenj časa. Učitelj je že po svojem poklicu postavljen sredi med narod. Ljudstvu morajo biti posvečene vse učiteljeve moči, ž njim

bi moral deliti žalost in veselje; ljudski blagor je njegov blagor, ljudsko pravo, njegovo pravo. „Inteligenca“ in drugi privilegirani stanovi imajo za učitelja le pomilovanje in zaničevanje. Ali ni torej ljudskemu učitelju mesto med ljudstvom? Ali ni pričakovati od njega, da se ramo ob rami bojuje z ljudskimi prijatelji za pravice prostega naroda?

Drugod učiteljstvo začinja spoznavati svoj položaj. Postavlja se na stran socialne demokracije, ki je sicer brezverska, a se vendar poteguje za koristi proletariata, ali pa stopa v vrste krščanskih bojevnikov. Pri nas pa se kratkočasijo politični otročaji s tem, da ob banketih kujejo nezaupnice svojemu tovarišu — učitelju, kateremu gre ljudski interes nad svoj zasebni in stanovski interes.

Kaj je dolžnost ljudskega poslanca? Ali mu je mar narod zato poveril mandat, da si pridobi mastno službo, da sebi in svojim tovarišem izboljša plače? Ali ne zato, da se z vsemi močmi bori za korist svojih volilcev? *Salus reipublicae — suprema lex*, blagor ljudstva nad vse. Temu vrhovnemu smotru se morajo umakniti vsi zasebni in stanovski smotri.

Izboljšanje gmotnega stanja je opravičena zahteva, s katero sme učiteljstvo tudi brez poklonov stopiti pred deželni zdbor. A izdatno izboljšanje svojega socialnega stališča si bode učiteljstvo le pridobilo, če se bori in deluje za ljudstvo, če si pridobi njegovo zaupanje.

Zato ga ni pogubnejšega početja, kakor če se ob sedanjem času učiteljstvo postavlja na stran ljudskih nasprotnikov. S tem si izpodmika tla, na katerih stoji; jemlje si še tisto malo zaupanja, ki ga ima, in viharji prihodnjih dni ga bodo do cela podrli. Naj bi ta klic ob dvanajsti uri ne bil glas upijočega v puščavi!

—d.—

Pri gluhtonemih.

Glavna izkušnja!

Davno je že zavrgla moderna šolska uprava ta stari običaj. Ali po pravici, ali ne, o tem ne bodemo tu razpravljali. Gotovo pa je tudi odprava javnih izpitov na ljudskih šolah pomagala rušiti ono vez, ki bi morala družiti šolo in domačo hišo, vez, katero se zaman trudijo iznova splesti šolniki naših dni.

Čut odgovornosti je nekdam vpeljal te javne „produkcije“ ob sklepu šolskega leta. Učiteljstvo je navdajala zavest, da za pouk in vzgojo ni odgovorno le šolskemu nadzorniku, temuč tudi starišem, kateri so mu izročili svoje otroke, cerkvi in državi, ki imata obe varovati svojo korist pri vzgoji mladega naraščaja. Ta čut odgovornosti je navdajal tudi vodstvo našega deželnega zavoda za gluhoneme, ko je vabilo na dan 14. julija k sklepni izkušnji svojih gojencev in gojenk. Zbralo se je dokaj odlične gospode svetnega in duhovskega stanu v telovadnici lepega in prostornega poslopja. A še v obilnejšem številu so bili navzoči stariši in drugi domači gluhtonemih gojencev, ki so z napeto pozornostjo zasledovali, kako se je umnosti in vztrajnosti izvežbanih učiteljev posrečilo to, za kar so se sami zaman trudili.

Duh gluhoemca je kakor s sedmerimi pečati zaprta knjiga. Svet leži pred njimi z vsem svojim bogastvom in mnogoličnostjo. Mnogovrstni vtisi prihajajo vanj po vidu in tipu, predstavljajo se mu oblike, barve, razni predmeti, a ne zna jim dati pravega izraza, ne spozna njih lastnosti in medsebojnega razmerja.

V tem je gluhoemec prav podoben malemu otroku, ki tudi vidi in zaznava okoli sebe stvari, katerim ne vé imena in si mora šele iztežka priučiti posamne zloge, besede. Le toliko slabejši je njegov položaj, da je ves svet glasov, ki normalno - razvitemu otroku to spoznavanje zunanosti in izražanje lastnih misli in čuvstev posreduje, zanj izgubljen.

Pri otroku prične navadno mati prvi pouk. Polaga mu zloge in besede na jezik, opozarja ga na predmete, ki otroka obdajajo, uči ga imenovati razne stvari in mu tako ukreše iskro spoznanja. A duša gluhoemega otroka je starišem nedostopna. Na njihovo mesto mora stopiti izvežbani učitelj, ki z umnimi pripomočki in dolgotrajno vajo nadomesti pomanjkljivosti narave.

Prvi pouk gluhoemih otrok se v začetku giblje prav v tistem okrožju kakor pouk malega deteta. Treba jih je privaditi, da beró z ustnic govorečega človeka in da tudi sami znajo izgovarjati artikulirane glasove in jih združevati v besede. Stvari, ki otroka obdajajo, so tudi tu prvi predmet njegovemu spoznanju. Na tej stopinji materinske šole je tudi zdaj pouk v naši novoustanovljeni gluhoemnici.

Izkušnjo je pričel učitelj g. Arko s prvim razredom. Pred izkušnjo so otroci molili očenaš. Navzoče stariše je ta molitev ginila do solz, saj so bili to prvi glasovi človeške govornice, ki so jih slišali iz ust svojih otrok. Potem je učitelj stavil otrokom razna vprašanja o vsakdanjih znanih predmetih. Kaj je to? (Robec) Kakšen je robec? (Robec je bel.) Kaj je danes? (Danes je ponedeljek.) Kaj bode jutri? Kaj je bilo včeraj? i. t. d. Otroci so razločno odgovarjali. Le razlika v moči glasov in neka sila, s katero so včasih izgovarjali besede, je pričala, da jim manjka posluh.

Večja množina jezikovnih oblik in širše obzorje je bilo poznati pri otrocih drugega razreda. Učitelj gospod Armič je izpraševal najpotrebnejše molitve: Angeljevo češčenje, molitev k angelju varihu, šest resnic, sedem sv. zakramentov. Otroci so odgovarjali v daljših stavkih. Neka gojenka je deklamovala prvo kitico cesarske pesmi in neki gojenec je popisal celo lisico. Učitelj gosp. Grm je ponavljal vaje iz računstva; seštevanje in odštevanje do sto; računanje na pamet, na računskem stroju in na šolski deski. Gospod vodja Št. Primožič je končno izpraševal svetopisemske zgodbe s pomočjo biblijskih podob. Otroci so tolmačili podobo raja, oznanenja angelja Gabriela, rojstva Jezusovega. Ob nastopu g. Primožiča je bilo takoj opaziti, da si zna pridobiti zaupanje in ljubezen svojih gojencev. Med njim in med učenci je vladal oni duševni raport, ki odpira učitelju duha in srce izročene mu mladine, in ki je zlasti potreben pri pouku in vzgoji revnih gluhoemcev.

Izkušnja je pokazala, da so učitelji s trudom in vztrajnostjo dosegli lepe uspehe.

Neko dopolnilo ustni izkušnji je bila mala šolska razstava kjer so bili izloženi pismeni izdelki, risbe in ročna dela gojencev, in ki je pričala, kako si še drugim potom gojenci izobrazujejo duha in pridobivajo potrebne spretnosti za življenje.

V drugič se je letos vršila javna izkušnja na gluhonemnici in še dve leti ima trajati ta materinska šola, ki podaje otroku potrebno množino besed in jih uči spoznavati najiminitnejše stvari, ki jih obdajajo. Potem pa se prične redni šolski pouk onih gojencev, ki so si te osnovne pojme pridobili, in traja zopet štiri leta. Učni cilj pouka pa je: usposobiti gluhonemega otroka, da more izpolnjevati dolžnosti do Boga, do samega sebe in do bližnjega.

Najstarejše deklinške šole na Kranjskem.

Piše Viktor Steska.

(Konec.)

Ko so se povrnili zopet mirni časi pod avstrijsko vlado, se je tudi za šolo mnogo storilo. Samostan je moral l. 1818. šolske prostore razširiti, da je zadostil ukaželnosti ženske mladine. Škof Avguštin Gruber sam je slovesno otvoril šolsko leto in navdušeno ogovoril učenke, njih stariše in učiteljice.

Vnanja in notranja šola sta se polagoma razširili v trirazrednici, ki sta ostali do leta 1855/6, vendar se je obema že leta 1818. dodal takozvani ponavljalni razred. Pa tudi pozneje so se morala šolska poslopja večkrat razširiti, zlasti leta 1855., 1862., 1881. in 1888., ko se je zgradilo poslopje poleg samostanskega vrta.

Gledé na pouk se je šola leta 1778. vsled vladne zahteve nekoliko preustrojila. To leto je prišla v Ljubljano na višje povelje gdčna pl. Kohl-löffel, da seznaní uršulinke z novo učno metodo.

Ko so bile redovne učiteljice dovolj pripravljene, so napravile izpit učne sposobnosti vpričo grofa Janeza Nep. Edlinga, šolskega referenta, ki je bil z uspehom popolnoma zadovoljen.

Iz poročila o samostanski šoli na francosko vlado l. 1810. posnemamo tele črtice: Gojenk je bilo 20 do 30. V vnanji šoli je pouk brezplačen, Ves teden je pouk razen četrтка. Število učenk se menja od 120 do 140. Voditelj šol je samostanski katehet. Ta uči krščanski nauk, učiteljice pa ga ponavljajo z učenkami in jih navajajo k pobožnosti.

Voditelj in katehet je bil tedaj slovenski pisatelj Ivan Debevec. Le še njegov naslednik Janez Šlakar je bil voditelj. Odslej je voditeljica prednica sama ali pa njena namestnica. Izmed 20 redovnic se jih je bavilo deset z vzgojo in poukom.

Konec šolskega leta so vedno slovesno praznovali. Mestna občina je namreč darovala vsako leto 86 gld. za darila. Za to odločeni dan so se

učenke zbrale v okrašeni sobi; vesela godba je donela, kaka imenitna gospa pa je delila pridnim učenkam premije.

Iz trirazrednice je postala samostanska šola leta 1855. štirirazrednica. Imenovali so jo „dekliško industrijsko glavno šolo“. Novi šolski zakon ji je vzel sicer pravico javnosti, a že leta 1871. ji je to pravico zopet podelilo ministrstvo za bogočastje in uk.

S šolskim letom 1871./2. je postala šola petrazrednica, l. 1872./3. šestrazrednica, l. 1877./8. sedemrazrednica in l. 1882./3. osemrazredna ljudska šola. Leta 1894. se je pretvorila ta osemrazrednica, zunanja in notranja, v petrazredno ljudsko in trirazredno meščansko šolo, prva s slovenskim, druga z nemškim učnim jezikom. Isto leto so otvorili tudi učiteljsiše, kamor se pa sprejemajo le gojenke. Letos ob dvestoletnici uršulinskega samostana v Ljubljani je to učiteljsiše dobilo pravico javnosti. (14. aprila 1902.)

V šolskem letu 1901./2. deluje na uršulinski šoli 37 učnih moči v 25 razredih.

Že prej smo omenjali, da je bilo ob francoskih vojskah le poldrugsto učenk. Pred vojsko jih je bilo več. L. 1792. je poleg prefektinje poučevalo še sedem učiteljic 138 učenk v zunanji in 28 v notranji šoli.¹⁾ Od l. 1820. izdajajo uršulinke tiskana poročila. Število učenk je bilo leta 1820. v zunanji šoli 332, v notranji 20; l. 1830 455 (34), l. 1840 593 (45), l. 1850 658 (72), leta 1860. 830 (110), l. 1870. 976 (172), leta 1880 720 (180), leta 1884 805 (180), l. 1890 601 (252), l. 1900 635 (325) ali skupaj 950.

Številke same dovolj govoré, kako potrebna in koristna je samostanska šola za Ljubljano še sedaj, koliko več pa še v prejšnjih časih, ko je bila edina dekliška šola v mestu. Mnogo zaslug si je pridobila šola zlasti z internatom. Kdor vé, kako težko je dobiti že dijakom primerne stanovanja in dobre odgoje, ta umeva, da je še neprimerno teže najti deklicam pravega doma. Samostansko vzgojevališče pa nudi deklicam vse: pouk, dobro krščansko vzgojo, namestuje jim materinsko srce in očetovsko skrb, vrhu tega pa jih še zvesteje varuje vsake dušne in telesne nezgode. Uršulinke delé mnogim gojenkam brezplačno ne le pouk, temveč tudi hrano in druge potrebščine.

Radi se torej letos ob dvestoletnici uršulinskega samostana v Ljubljani v imenu vse dežele pridružujemo vzkliku „Spomenice“:²⁾ „Naj zavod še nadalje raste in uspeva, vedno delujoč na slavo božjo in na blagor naše mile slovenske mladine: To daj Bog!“

Poleg uršulinske dekliške šole je bila v 18. veku v Ljubljani le še ena, namreč pri sv. Petru, ki pa je štela l. 1792. samo enajst učenk.³⁾

¹⁾ Mittheilungen d. h. V. f. Kr, 1860, str. 71.

²⁾ Spomenica ob dvestoletnici uršulinskega samostana v Ljubljani, 1902. stran 89. Iz te lične in navdušeno pisane knjige smo posneli tudi vse druge podatke o tej šoli. — Prej se je pisalo le malo o tej šoli. Primeri: Jakob Schell von und zu Schellenburg und seine Stiftungen. — Das Nonnenkloster der Ursulinerinnen zu Laibach, v „Carniolia“, 1839, štev. 84. R. Merčun: „Nekaj zgodovinskih črtic o uršulinskih šolah v Ljubljani“ v „Letnem poročilu uršul. dekliških šol v Ljubljani“ l. 1892.

³⁾ Mittheilungen des h. V. f. Krain, 1860, str. 70.

Za ljubljansko uršulinsko šolo je najbolj znamenita loška uršulinska šola, samo da je 80 let mlajša.

Nad 400 let so bivale v Škofji Loki Klarise. Cesar Jožef II. jih je razpustil l. 1782. Na njih mesto so bile poklicane uršulinke iz Gradca.¹⁾ Tri uršulinke so došle 12. oktobra in pričele takoj s trirazredno zunanjo šolo. Notranje niso mogle otvoriti, ker niso imele pripravnega prostora. L. 1783. so pa otvorile tudi notranjo trirazrednico. L. 1784. je bilo 40 gojenk, l. 1798. pa 50. Uradno poročilo je štelo l. 1792. poleg prefektinje sedem učnih moči, 62 učenk v zunanji in 24 v notranji šoli.²⁾ L. 1836. je imela šola sicer le tri razrede, a prvi je imel nižji in višji oddelek.

Učnih moči je bilo že dvanajst. Posamezne učiteljice so, oziraje se na predmete, poučevale po 6, 7, pa tudi po 25 in 26 ur na teden. Zunanja šola je štela v nižjem oddelku 1. razreda 90, v višjem oddelku 44, v drugem razredu 26, v 3. razredu 24 učenk. Notranja šola je imela le 26 gojenk. Vseh učenk je bilo torej 210. Razen navadnih predmetov so poučevale uršulinke tudi naravoslovje, zemljepis, laški in francoski jezik.³⁾ Leta 1857./8. so notranjo šolo razširili v štirirazrednico. Deset let pozneje je prirastel nadaljevalni tečaj. Leta 1859./70. je šola postala petrazrednica. Leta 1872. se je prizidalo dolgo trinadstropno poslopje proti vrtu in leta 1873./4. so morali šolo povišati v šestrazrednico. L. 1889./90. sta imela 5. in 6. razred vsporednici.

Ker je za šolo in internat nedostajalo prostora, so uršulinke leta 1890. kupile loški grad. Po izselitvi uradov so redovnice z gojenkami 28. januarja l. 1892. prvič prestopile v grad. Poprave so se vršile od leta 1893. do 1895. L. 1894. je dobil zavod električno luč. L. 1893. se je razširila šola v sedemrazrednico in l. 1894. v osemrazrednico, ki se je razdelila l. 1900. v petrazredno ljudsko šolo in trirazredno meščansko šolo. V notranji šoli deluje sedaj 11 učiteljic in 6 učiteljic za ročna dela; gojenk je 180.

Vnanja šola je bila do l. 1856. trirazrednica, odtlej do l. 1889. štirirazrednica, ki se je povišala tega leta v petrazrednico. Poleg te šole oskrbujejo uršulinke tudi otroški vrtec.

Učiteljic deluje sedaj na zunanji šoli 7, za ročna dela pa 3. Za šolski vrtec skrbita dve vrtnarici. Učenk je letos v vsakdanji šoli 292, v ponavljalni 43, v takoimenovani hribovski 34, in v otroškem vrtcu 54.⁴⁾

Staro dekliško šolo imata tudi mesti Idrija in Kamnik.

V Idriji so ustanovili dekliško šolo l. 1779. Prvzaprav je bila obrtna (industrijska šola). Učiteljica Frančiška Haas je poučevala ondi leta 1792. 33 učenk.⁵⁾

V Kamniku so imeli že zgodaj farno šolo, kakor smo že omenili. L. 1780. so jo izpremenili v trirazredno trivialno šolo, katero so oo. fran-

¹⁾ Fr. Pokorn: Loka. „Dom in Svet“ 1894, str. 693.

²⁾ Mittheilungen 1860, str. 71.

³⁾ Arhiv kn. šk. ordinariata.

⁴⁾ Za te podatke zahvaljujem čast. samostansko predstojništvo uršulinskega samostana v Škofji Loki.

⁵⁾ Mittheilungen 1860, str. 70.

čiškani preosnovali v glavno šolo l. 1784. Leta 1787. so tu imeli tudi obrtno šolo. Tega leta je bilo vseh učencev v Kamniku 79 in učenk 39. Leta 1792. so šteli le 19 učenk. Leta 1799. so ločili učence in učenke na prošnjo o. Abunda Pilpacha. Leta 1855. je bila dekliška šola izročena učiteljicam. Obrtnih učiteljic ni bilo več. Leta 1888. se je dekliška šola razširila v tri-razrednico. Vodi jo nadučitelj.¹⁾

Razen teh peterih dekliških šol ne sega nobena druga sedaj obstoječih nazaj v 18. vek; pa tudi pozneje do srede 19. veka niso nobene nove ustanovili, celó jenjala je dekliška šola pri sv. Petru. Poročilo iz leta 1849. je več ne navaja.²⁾

O pouku avstrijske zgodovine v ljudski šoli.

Poročal pri okrajni učiteljski konferenciji v Gor. Logatcu c. kr. učitelj Jos. Novak.

Zgodovina bodi človeštvu učiteljica, in če mu dejansko ni, so mnogo krivi učitelji mladine. (Herbart, Pädag. Schriften, I. 394.)

Po teh besedah smemo soditi, da je slavni pedagog Herbart visoko cenil zgodovinski pouk, da je poznal njega važnost za življenje.

„Zgodovina bodi učiteljica človeštva“, pravi nemški modroslovec; in mari ni v resnici učiteljica? Saj nas uči spoznavati človeštvo z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi. Na resničnih zgledih nam kaže, kakšni bodimo in kakšni ne smemo biti. Zgodovina nas uči spoznavati neupogljive značaje (princ Eugen), kaže nam junake, ki poleg vse svoje slave niso zatajili niti svojega narodnega niti verskega prepričanja (grof Radecky), predstavlja nam uzore pravega domoljubja in neomahljive zvestobe do vladarja (ogrski velikaši ob času Marije Terezije); kaže pa tudi, koliko zla in gorja povzročijo slaba dejanja in kako se maščujejo (Rudolf Habsburški in Otokar).

Herbart pravi: „Zgodovina vzbuja sočutje za odlične može in za družabni blagor; in po obeh vpliva posredno tudi na versko vzgojo.“ Zgodovina je torej predmet, ki ima poleg veronauka največjo vzgojno moč. Po vsej pravici trdi Bossuet: „Verouk in zgodovina sta dve točki, na katerih sloné vse človeške vednosti, in sramotno je za vsacega, če zgodovine ne pozna, prav tako, kakor je za vsacega nesreča, če o veronauku ničesar ne vé.“

Sramotno je, zgodovine ne poznati, zlasti sramotno bi to bilo v sedanji dobi, ko vse teži po vedno večji izobrazbi. Pa ne le sramotno, temveč tudi nesreča je za vsakoga, ki ne pozna zgodovine, ker prav s tem izgubi brezštevno uzorov za življenje.

Vsled tega je jako umestno vprašanje, na katero nam je odgovoriti pri današnji konferenciji. Današnja razprava naj nam pokaže pot, po kateri naj hodi ljudski učitelj, ako hoče, da ostanejo najvažnejše zg o-

¹⁾ Lud. Stiassny: Kamnik, str. 109.

²⁾ Mittheilungen 1849. str. 15.

dovinske slike otrokom za življenje trajno v spominu, in, kako naj se s pomočjo zgodovinskega pouka vzbuja v otroških srcih patrijotičen čut.

* * *

Ako hočemo le količkaj važno delo dobro izvršiti, se že, predno isto pričnemo, nanje pripravimo. In kdo se bo drznil trditi, da pouk ni zelo važno, da, najvažnejše učiteljevo delovanje. Ali nismo torej dolžni se za pouk tudi dostojno in vsestransko pripraviti? Učitelj, ki se ne pripravlja za pouk, ne bo nikdar dosegel takih uspehov, kakršnih si želi sam, in kakršnih zahteva od njegovega pouka šolski zakon. Že naš slavni A. M. Slomšek pravi: „Učitelj brez vse vredne priprave po navadi seje pleve in ne bode žel dobre pšenice. Dober učitelj vselej dobro premisli, kaj bode povedal; nabira rožic, katere bode sadil.“ Kar velja o pouku sploh, to velja o zgodovinskem pouku posebej.

Umen učitelj pa ne pripravlja le sebe, temuč pripravlja tudi svoje učence na poznejši pouk. Učni načrti sicer določajo, da se ima zgodovina poučevati še-le v 3. šolskem letu; toda kdo more braniti razumnemu in previdnemu učitelju, ako že v 1. in 2. šolskem letu polagoma pripravlja svoje učence na ta velevažni pouk.

Že pri nazornem nauku govori lahko tu in tam o časih, ko ljudje tega ali onega orodja, teh ali onih priprav še niso poznali; ko tega in onega, kar dobivamo sedaj iz tujih krajev, še niso imeli. Pa tudi „Abecednik“ in „Prvo berilo“ nudita tu in tam prilik, katerih izkušen učitelj ne bode prezrl. Besedi: cesar, cesarica, kateri bere otrok v „Abecedniku“, naj ne služijo edino le za vajo v branju, marveč naj bodeta povod, da otrokom povemo kaj lepega o našem ljubljennem vladarju, o naši prerano umrli cesarici. Berilna vaja: „Čas“ nam ponuja priliko, da povemo otrokom, da tudi cesar zgodaj vstaja in vestno uporablja čas za svoje težavno delo. Berilna vaja: „Šolske postave“ daje povod, da govorimo tudi o državnih in deželnih postavah, katere je dolžan vsakdo vestno izpolnjevati. Pri berilni vaji „Praznik svetega Rešnjega Telesa“ (Prvo berilo) povejmo otrokom, da se tudi naš cesar vsako leto udeleži te procesije in da gologlav spremlja Najsvetejše. Berilna vaja „Požar“ nas napelje, da opozorimo otroke na dobrotljivost našega vladarja, ki ob vsaki večji nezgodi prvi pomaga nesrečnikom. Pa tudi druge berilne vaje, kakor: „Šola“, „Domovina“, „Otrokovo domoljubje“, „Cesarjevič Rudolf“ i. t. d. ponuja obilo priložnosti, da postavljamo temelj poznejšemu zgodovinskemu pouku.

Na ta način se že v nežnih otroških srcih vzbudi ljubezen do vladarske rodovine, in ako potem n. pr. v 3. šolskem letu preidemo k zgodovinski sliki o našem cesarju, nam ne bo težko vzbuditi v otrocih potrebne pazljivosti in zanimanja za to učno snov, ker jih bo treba le opozoriti na ono, kar smo jim že v 1. oziroma v 2. šolskem letu povedali. V otroških srcih že vzbujena ljubezen do vladarja jih bo nehoté prisilila k pazljivosti in zanimanju.

Pa tudi pravljice in pripovedke so izborna priprava za poznejši zgodovinski pouk, ker zbuja otroško domišljijo. Človek brez fantazije si ne more predstavljati tujih krajev, minolih časov, tujih razmer in minolih dogodkov in ves zgodovinski pouk mu je vsled tega nerazumljiv.

Zelo važna je pri zgodovinskem pouku tudi modra izbira zgodovinskega gradiva. Mnogo se greši v tem, ker se gradivo premalo natančno izbira. Namen zgodovinskega pouka v ljudski šoli nikakor ni, da bi otroci imeli zgodovino v malem prstu, temuč pouk v zgodovini je v prvi vrsti — vzgojno sredstvo. Zgodovinski pouk ima le tedaj svojo vrednost, ako vzbuja, poživlja in krepi neomahljivo značajnost, pravo pobožnost, požrtvovalno domoljubje, spoštovanje do gosposke, zvestobo in pokorščino do vladarja. Zato pravi naš uzor Anton M. Slomšek: „Poiščite in izvolite pred drugimi take reči, katere so mladini naših krajev in naše dobe koristnejše.“

Jako rado se pa pri zgodovinskem pouku v ljudski šoli zaide na opolzko pot kronologičnega podavanja raznih imen in števil. V ljudski šoli se moramo izogibati takemu suhoparnemu, srce in duha morečemu zgodovinskemu pouku. Zlasti pa se moramo izogibati raznih grozovitosti, ker z njimi gotovo ne blažimo otroških src; podajmo jim raje kaj koristnega, kaj blažilnega.

Pedagog Lindner piše: „Zgodovina visoko stavi vojskovodja, ki je največ ljudi umoril in največ mest razdjal, pa ne zdi se ji vredno, imenovati tistega, ki je iznašel tkalo ali šivalni stroj!“

Da je zgodovinski pouk uspešen, se je treba poslužiti vseh mogočih sredstev, katerih nam ukoslovje v obilici podaje. Saj so nam vsem dobro znana ona važna učna načela, katera nas vodijo do zaželjenih učnih uspehov, in po katerih se mora tudi zgodovinski pouk uravnati, ako hočemo, da se vsaj najvažnejše slike globoko utisnejo otrokom v spomin.

Najvažnejše učno načelo v ljudski šoli je brezdvomno: „Poučuj nazorno!“ Tudi pri zgodovinskem pouku se moramo držati tega načela. In katerih pripomočkov — katerih učil — pa se bomo pri tem posluževali?

Najnavadnejše učilo pri zgodovinskem pouku so zemljevidi. Otrok naj vidi na zemljevidu kraj, kjer se je vršilo kako znamenito zgodovinsko dejanje.

Drug pripomoček, katerega nobena šola ne pogreša, je šolska tabla. Ta je učitelju vedno na razpolago in treba se je le pridno posluževati. Jednostavni obrazci in pregledi na šolski tabli jako mnogo pripomorejo k lažjemu rajumevanju zgodovinske snovi, pa tudi k lažjemu utisnenju v spomin. Učitelja ne stane mnogo truda, ako napiše na tablo:

Ferdinand I. — Franc Karel

Franc Jožef I,

otrokom pa le bolj živo stopi pred oči rodbinsko razmerje med sedanjim in prejšnjim vladarjem. Pa tudi kratki pregledi, kakor n. pr. pregled vojskâ za vladanja našega cesarja, razdelitev veselih in žalostnih dni našega ljubljene vladarja i. t. d. se prav lahko sestavijo na šolski tabli. Da se naj šolska tabla uporablja tudi za enostavne risbe, mi ni treba omenjati

Bolj redke so v ljudskih šolah zgodovinske slike. In vendar bi bil ves zgodovinski pouk mnogo bolj zanimiv, ako bi pokazali otrokom podobe vladarjev in drugih slavnih mož, ako bi jim pokazali podobe znamenitih dogodkov, slike o nekdanji noši, o bojni opravi, o starih gradovih itd. Treba je, da se naše šole tudi s takimi slikami polagoma oskrbč

Najmanj pa se uporabljajo pri zgodovinskem pouku resnični predmeti. Mnogokrat je to celo nemogoče, tu in tam pa bi se vendar tudi tu dalo kaj ukreniti. Še se nahajajo po deželi stari gradovi s trdnim zidovjem in z obširnimi orožnicami. Učitelj naj otroke pelje na lice mesta in pokaže naj jim staro orožje, oklepe, čelade itd. Tudi cerkvice na griču z močnim obzidjem obdana je še vedno priča nekdanjih turških bojev. Sploh vse, karkoli nas spominja na preteklost, uporabimo ob primerni priliki. Dasi se nam zdi na prvi pogled marsikaj malenkostno, je vendar v resnici zelo važno, ker mnogo pripomore, da si otrok lažje zapomni to, kar smo mu povedali. In isti predmet ga tudi še pozneje spominja dogodka, o katerem smo mu pripovedovali.

Prisvojevanje tvarine otroku zlasti olajšujemo, ako se ravnamo po učnem načelu: „Poučuj lahko umljivo!“

To načelo zahteva od učitelja, da pričenja vedno s pravim uvidom. Vzbuditi moramo v otroku že znane predstave in sicer vedno le take, ki so podobne ali sorodne novim, katere mu hočemo ravno podati.

Učno tvarino je treba pravilno urediti in razvrstiti. Zlasti so ravnaj po pravilu: „Od bližnjega do oddaljenega.“ Sedanjost je otroškemu razumu bližja, nego preteklost; zato začenjaj zgodovinski pouk s sedanostjo in središče temu bodi oseba našega presvetlega vladarja. Bližja je otroku tudi zgodovina domačega kraja, domače države, kakor pa zgodovina Špartancev, Perzijanov i. t. d. Zato naj bo domača zgodovina podlaga vsemu zgodovinskemu pouku, in na kolikor nižji stopinji smo, toliko bolj naj se goji domača zgodovina.

Vse, kar učencem podamo, moramo jim tudi natančno razložiti. Nič naj jim ne bo nejasno. Že slavni pedagog Komenski pravi: „Česar se imajo učenci učiti, moramo jim tako jasno predložiti in razobložiti, da imajo pred seboj, kakor svojih pet prstov.“

Ako hočemo, da se bodo učenci radi učili zgodovine, in da si bodo posamezne slike tudi dobro vtisnili v spomin, poučujmo zanimivo!

Da bode pa naš pouk zanimiv, imejmo tvarino, o kateri želimo, da si jo otroci prisvojé, sami popolnomo v svoji oblasti in zanimajmo se tudi sami za-njo. Ako se sami ne bomo zanimali za kako reč, tudi pri svojih učencih ne bomo vzbudili zanimanja. Naše zanimanje pa naj se razodeva tudi na zunaj v živahnem in prepričevalnem pripovedovanju.

Zgodovinski pouk bode zanimiv, ako se bode naslanjal na izkušnje učenceve. Ako mu pripovedujemo kaj tacega, česar si otrok nikakor ne more predstavljati, ne bode nas z zanimanjem poslušal in ves naš trud bode brezuspešen.

Zlasti pa bode naš ponk zanimiv, ako zbudimo v učencih s a m o d e l a v n o s t. Učenca moramo dovesti do spoznanja, da more tudi sam kaj storiti. Saj je to zanj največje veselje, ako more vpričo svojih součencev pokazati, da je nekaj našel sam s svojim razumom. Navajajmo učence, da bodo sami sodili, primerjali, izvajali posledice itd. V ta namen naj se zgodovinska snov spaja v primerne skupine, n. pr.: Kolikokrat in kedaj je bil naš cesar na Kranjskem? Katere bitke je imela Avstrija za vlade našega cesarja? Naštej vesele in žalostne dneve našega vladarja! Tu zlasti dobro služijo pregledi na šolski tabli, kakršnih sem že zgoraj omenil.

Oživi in pojasni naj se zgodovinski pouk s primernimi pripovedkamf, anekdotami, pregovori in pesmimi zgodovinskega značaja. Velik nezmisel pa se mi zdi, ako v ljudsko-šolski knjigi n. pr. berem: „On je povzdignil kmetijstvo, pospeševal je trgovino in obrt, skrbel je za izobrazbo svojih narodov itd.“ Tako v ljudski šoli ne smemo poučevati zgodovine. Otrokom je tak pouk le nerazumljivo govoričenje, ob katerem se dolgočasi in nima nikake koristi zanj, ker mu takoj zopet izgine iz spomina. Povej otrokom desetkrat, da se je cesarica Marija Terezija zanimala za šolstvo, ne bodo si tega tako dobro vtisnili v spomin, kakor če jim le enkrat poveš obče znano dogodbo o mladem Vukasoviču. Ta slika iz življenja slavne cesarice jim bo ostala vedno v živem spominu in pri spominu na to se bodo učenci še v poznejših letih spominjali tudi tega, kar si jim še družega povedal o veliki skrbi za šolstvo in splošno izobrazbo nepozabne vladarice. Zato naj se ves zgodovinski pouk v ljudski šoli uravna po izgledu, k a k o r s e p o u č u j e j o z g o d b e s v. p i s m a. Tu ni nič suhoparnega, nič praznega. Vseh zgodeb se otrok uči v lahkoumljivih povestih in slikah. In kako radi in lahko se učé otroci zgodeb sv. pisma. Ne obtežujmo torej učencev preveč s praznimi imeni in številkami, ki nimajo v sebi prav nič vzgojevalnega.

Da bodo učni uspehi pri zgodovinskem pouku res povoljni, p o u č u j t e m e l j i t o!

„Non multa, sed multum“, pravi že znan latinski izrek. Učencev ne preobložujmo s premnogo tvarino, izberimo le najpotrebnejše, a to pa dobro in natančno obdelajmo. Kaj pomaga učencu, ako mu naštejemo vse mogoče bitke, vladarje in vojskovodje, pri tem pa nobene stvari natančno ne obdelamo. M a l o, p a t o d o b r o. Precejšen vzrok pozabljivosti je preobširna in preobilna učna tvarina.

Temeljnost pospešuje posebno k o n c e n t r a c i j o p o u k a. Vsi predmeti naj po potrebi služijo zgodovinskemu pouku. Predmeti naj drug družega podpirajo, drug na družega naj se naslanjajo. Izgledi iz zgodovine služijo lahko prav dobro verouku; pri zemljepisu se nudi pogosto prilika ponavljati zgodovinske slike. Zgodovinske številke so lahko podlaga mnogim računskim nalogam, zgodovinska imena primerna snov za lepopisne vaje. Tudi pri spisju se s pridom uporabljajo zgodovinske slike. Pri pojasnjevanju pregovorov in izrekov poslužujmo se zgodovinskih dokazov, n. pr.: „Iz malega raste veliko“, se pokaže na razvoju naše države, k izreku „Mož — beseda“ privzemi zgled Friderika Lepega.

Duša vsemu pouku pa je marljivo ponavljana je. „Repetitio est mater studiorum“ Kar se ne ponavlja, to se otrokom hitro razkadi in ves trud je brezuspešen. Diesterweg pravi: „Naučeno obdržati je važneje, nego novega se učiti, pa prejšnje pozabiti.“ Zato je pa posebno priporočati, da se otroci to, kar je v resnici spomina vrednega, naučé na pamet, to mu ostane navadno trdno in neizbrisljivo v spominu.

Končno naj nam bo vedno pred očmi izrek: „Non scholae, sed vitae discimus.“ Tudi pri zgodovinskem pouku se moramo ravnati po tem izreku ter vse svoje moči zastaviti v to, da vzgojimo izročeno mladino v trdne značaje in zveste državljane. In o tem, kako vzgojiti mladino v zveste in v ljubezni svojemu vladarju vdane državljane, še nekaj besed.

Da v otroških srcih vcepimo patrijotičen čut, treba je paziti zlasti na sledeče stvari:

Najboljši pripomoček, da vzbudimo in ohranimo ljubezen do domovine in zvestobo do vladarja, je brezdvomno naša sveta vera. — Vera daje patrijotizmu moč, ona vsposobi človeka za velikodušna junaška dejanja. V zvestobi do Boga ima zvestoba do vladarja svoj temelj. Kdor je nezvest kralju vseh kraljev, ta ne pozna zvestobe do zemeljskega vladarja. Nemški pesnik Weber pravi po pravici: „Die Kreuzzerbrecher brechen auch die Königskronen. Und der Rauch verkohlter Tempel wirbelt auf verbrannten Thronen.“

Zgodovinski pouk v ljudski šoli naj se omeji le na zgodovino naše države. Avstrijci morajo biti naši otroci, ljubezen do Avstrije se jim mora vcepiti, zvestoba do slavno vladajočega Habsburškega rodu se mora v njih gojiti; to pa se more zgoditi edino le s poukom avstrijske zgodovine.

Pokaži otrokom v najsvetlejši luči veliko ljubezen vseh Habsburških vladarjev do svojih podložnikov; narisaj jim z živimi barvami njih očetovsko skrb za svoje narode; opozori še posebno na občudovanja vredno pravičnost vseh Habsburžanov, ki niso nikdar vedoma storili komu kake krivice. Zgodovina nas uči, kako so si mnogi vladarji krivično prisvojili premoženje svojih podložnikov; Habsburžani tega niso nikdar storili.

Poučuj otroke, da je država ona prekorištna naprava, katera nam varuje naše imetje pred domačimi in tujimi sovražniki, katera vzdržuje pravico, mir in red v naših deželah.

Pripoveduj z vnemo o onih slavni h možeh, ki so neustrašeno šli v boj za domovino in cesarja, ki so vse svoje življenje posvetili v brambo domovine. Pripoveduj pa tudi o preprostih ljudeh, ki so v dejanju pokazali svojo ljubezen do domovine, do vladarja, n. pr.: „Srčna Skaručanka“, „Ljubezen do domovine“ itd.

Riši svojim učencem tudi splošno velika in junaška dejanja avstrijskih narodov. In prav mi Slovenci imamo najlepše zglede domovinske ljubezni v našem narodu samem, ki je stoletja branil domovino in vero pred turškim navalom.

Tudi razne patrijotične slavnosti naj nam služijo v to, da v otroških srcih vzbujamo ljubezen do vladarja in domovine. Sploh pa skrbimo, da zaide otrokom v meso in kri naš lepi izrek: „Vse za vero, dom, cesarja!“

D o p i s i.

edina
 Iz Ljutomera. Naše učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. maja v Ljutomeru. Nadučitelj Vauda je predaval o računstvu na nižji in srednji stopinji. Pozivu graških slov. akademikov smo se odzvali s tem, da smo nabrali med seboj 14 K za „Dijaški dom“ v Celju — Dne 10. julija pa smo imeli hospitacijo in zborovanje v Veržeju. Bilo je zbranih petnajst družtvenikov, katerim so se pridružili domači gospod župnik Janžekovič, gg. kaplana Srabočan (Ljutomer) in Mihalič (Sv. Križ), učiteljica Petovar (Kapela), gg. akademika Preindl in Pušenjak in načelnik domačega kr. šol. sveta g. Osterc. Ob 9. uri je bila šolska maša, potem hospitacija v drugem višjem razredu. Nadučitelj Vauda nam je podal učno sliko iz računstva po formalnih stopnjah. Obravnaval je s svojimi učenci obrestne račune. Po hospitaciji je bilo zborovanje. Predsednik Robič pozdravi vse navzoče goste in prečita dopis gospoda okr. šol. nadzornika Dreflaka, v katerem ta izreka svojo zahvalo in priznanje „vrlemu in za svojo dolžnost vnetemu“ učiteljstvu ljutomerskega šolskega okraja povodom dovršene letošnje inšpekcije.

Obravnavali smo potem a) o današnji hospitaciji, b) o vprašanih letošnje obrtne učiteljske konference (alkoholizem, spisje na višji stopnji in pripravo na pouk), c) predloge gledé zboljšanja naših gmotnih in pravnih razmer. Po končanem duševnem delu je bil skupni obed na „Rožmanovem“ vrtu, kjer smo se popoldan prav dobro zabavali. Miklavževski.

Iz kočevskega okraja. (Uradna učiteljska konferencija za slovenski del kočevskega okraja) je bila 16. julija v Ribnici. Odsoten je bil učitelj g. Legat, ki se udeležuje roko-tvornega tečaja na Dunaji. — Razpravo „Kako naj učitelj navaja otroke na redno obiskávanje šole“ so imeli izdelati vsi učitelji. Brali so jo učiteljica gospa Zupanec, g. Engelman in g. Lackner; zadnji nemški. — Gosp. nadučitelj Tomšič je obravnaval z otroci berilo „Cesar Jožef II. in stari častnik“ po formalnih stopinjah. V knjižničnem in stalnem odboru so ostali prejšnji odbor-niki. Za delegata v deželno učiteljsko konferencijo je bil izvoljen nadučitelj gosp. Gregorač z 18 glasovi; stalnih učiteljev je 31. — Slovenci bi imeli voliti dva delegata, ker so v večini, a so prepustili družega delegata Nemcem, ki bodo tako imeli dva v našem okraju. Slovenci, ki se najbrž niso mogli zjediniti za II. kandidata vsled znane kolegijalnosti, so prepustili II. mesto Nemcem, s pre-tvezo, da so imeli pri zadnji deželni učiteljski konferenci Nemci samo enega delegata. To je res, kakor je resnica, da so bili takrat Nemci v manjšini, kakor so še danes, in da bi Nemci pri svoji znani skromnosti nikdar na ljubo Slo-vencem se odrekli najmanjši pravici. — Pa, mi plovemo pogumno naprej v narodni — indiferentizem. Po običajnih govorih je bila konferencija zaključena.

Iz Ljubljane. (Koncert učiteljskih in abiturijentov.) V soboto, dne 12. julija, vršil se je v veliki dvorani „Narodnega doma“ koncert, katerega so priredili letošnji učiteljski abiturijenti in abiturientinje. Kakor vsako leto, tako so tudi letos pevci s svojim dovršenim proizvajanjem pevske točke očarali zbrano občinstvo. Pokazali so, da smemo radi njihove marljivosti pričakovati lepih uspehov. Koncert je otvoril polnoštevni vojaški zbor z jubilejno overturo „Res severa est verum gaudium“; po overturi je nastopil abiturijent g. Potočnik, kateri je v pesniško-navdahnjenem prologu priporočal mladi učiteljski naraščaj slovenskemu narodu. Nato so nastopili mladi učitelji v krasni „Pevčevi molitvi“, pri kateri sta se posebno odlikovala gospod F. Silvester kot tenorist in gosp. Mehkot kot baritonist.

Kaj zmore marljiv in vstrajen pevski zbor pod vodstvom neumornega in požrtvovalnega pevskega vodja, to so pokazali nadebudni učiteljski v pretresljivi Försterjevi „Z glasnim šumom s kora“, v veličastvenem Bruchovem „Rimskem slavospevu“ in v Šubertovi „Lepi Nadi“. Nismo vedeli, ali naj bolj občudujemo dovršeno umetniško proizvajanje pevske umotvorov, ali fino izražanje onih čustev, katere je vdahnil komponist v pesem.

Zbrano občinstvo je posebno pozdravilo pevce z navdušenim ploskanjem pri velekrasnem osmoglasnem mešanem zboru „Z glasnim šumom s kora“. To točko so morali pevci ponavljati.

Kot solopevec je nastopil g. Vrabl. Njegov zadnji nastop pomeni zopet višek izpopolnjevanja v solopetju. Čuli smo „Popotnika“ komponistov Šuberta in Schumanna. Oba „Popotnika“ je mladi umetnik vzlic velikanskim kontrastom, katere vladajo v obeh umotvorih in vzlic temu, da ni bilo daljšega presledka med

obema pesmama, pogodil prav srečno in zbrano občinstvo vtopil v pesniško čustvovanje posameznega pesnika, za kar mu je hvaležno občinstvo z glasnim ploskanjem pokazalo svoje simpatije.

Ako se ozremo še enkrat po pevskem proizvajanju, moramo izreči, da sme slovenski narod od nadebudnih in marljivih učiteljskih pričakovati še lepih uspehov. Žal da je ljubljansko občinstvo pokazalo za to prireditve le malo zanimanja. Poslušalci so napolnili komaj tretjino dvorane. — —č—

Iz logaškega okraja. Dne 9. julija t. l. se je zbralo učiteljstvo logaškega okraja k okrajni učiteljski konferenciji, ki se je vršila letos v Gorenjem Logatcu. Ob 10. uri otvori gosp. c. kr. okrajni šolski nadzornik I. Thuma konferencijo, pozdravi v prvi vrsti navzočega gospoda c. kr. okrajnega glavarja O. pl. Detela in gosp. realčnega profesorja M. Pirnata iz Idrije ter vse došle učitelje in učiteljice. Spominja se nato v izbranih besedah umrlega vladnega svetnika Iv. Mahkota, ki je bil svoj čas c. kr. okrajni glavar v Logatcu in rajnega tovariša c. kr. učitelja Antona Božiča, katerima kliče: Blag jima spomin! — Radi boleznim se konferencije niso udeležili nadučitelj K. Gašperin, učitelj P. Šile in učiteljica M. Antončič. — Svojim namestnikom je g. nadzornik imenoval nadučitelja L. Božiča; zapisničarjem pa sta bila izvoljena P. Repič in Iv. Šega. — Nato pozdravi g. c. kr. okr. glavar zbrano učiteljstvo želeč mu najboljših uspehov na pedagoškem polju ter obljubljuje, da hoče učiteljstvo vedno in povsod podpirati.

Gospod c. kr. okr. šolski nadzornik preide nato k nadaljni točki dnevnega reda, k poročilu o stanju nadzorovanih šol. Njegovo obširno poročilo je pričalo, da pozna vseskozi šolstvo tega okraja in da mu je resna volja in želja, da bi se

šolstvo v tem okraju povzdignilo na najvišjo stopinjo. Njegovi dobrohotni naraveti so svedočili, da noče biti učiteljstvu strog ukazovalec temuč le blag svetovalec in izkušen voditelj. Izmed mnogih nasvetov naj omenim le nekatere. Priporočal je učiteljstvu hospitacijo pri izkušenih učiteljih ter temeljito pripravljanje na pouk, zlasti naj se učiteljstvo pridno poslužuje novouvedenega „dnevnika“. Narekovalne vaje naj pospešujejo pravopisje pa tudi branje. — Pri računskem pouku naj se učiteljstvo seznanj z novo učno metodo, po kateri je sestavljena tudi A. Černivčeva „Računica za obče ljudske šole“. Tednik naj se spisuje kolikor mogoče natančno in v prihodnje se bo morala v tednik vpisavati tudi učna snov iz verouka. K sklepu svojega poročila prebere g. c. kr. okr. šolski nadzornik še dva odloka vis. c. kr. deželne šolskega sveta z dné 26. maja t. l. gledé nadomeščanja radi bolezni zamujenih šolskih dnij in drugi z dné 25. febr. t. l. gledé ponavljalnih šol. — Nato je gospod nadzornik pokazal še obrazec za „Dnevnik“, kakršnega je že odobrila okr. učiteljska konferencija v Postojni, s katerim se je tudi tukajšnje učiteljstvo popolnoma zadovoljilo.

Nadaljnja točka dnevnega reda je bilo poročilo „Kako naj se poučuje avstrijska zgodovina v ljudski šoli, da ostanejo najvažnejše slike iz iste otrokom za vse življenje v trajnem spominu, vzbujaje v otroških srcih patrijotičen čut?“ — Nekaj novega je bilo letos to, da je moralo vse učiteljstvo izdelati to nalogo in jo že nekaj časa pred konferencijo vposlati gospodu nadzorniku, ki naj bi na dan konferencije še-le odločil poročevalca. Za prvega poročevalca je imenoval c. kr. učitelja Josipa Novaka iz Idrije*) in za

drugo učiteljico Josipino Šušteršič iz Spodnje Idrije. Ko sta poročevalca prebrala vsak svoj izdelek, oglasil se je k besedi nadučitelj J. Turk ter je hotel poročilu J. Novaka podtikati nekaj pomanjkljivosti, katerih v resnici ni imelo. Poročevalec je imel torej prav lahko nalogo, da je njegove opazke odločno zavrnil. Ker se nato ni oglasil nihče več k besedi, priporočal je gospod nadzornik, naj tako kakor so letos nekateri, v prihodnje vsi prav marljivo izdelajo svoje naloge, ker se vse te predložé potem deželnemu šolskemu svetu.

Okrajni učiteljski knjižnici je prirastlo letos 39 del v 52. zvezkih; izposojil je bilo 38 in se je izposodilo 131 knjig. Dohodkov je imela knjižnica K 180'55, izdatkov pa K 249'23, torej prmanjkljaja K 68'68; vrhu tega pa ima knjižnica še K 180 dolga za novo omaro. Poročevalec J. Turk priporoča, naj bi se prispevek za knjižnico povišal vsaj na letnih K 300. — Pregledovalcem računov sta bila izvoljena nadučitelj J. Benedek in A. Sežun, v knjižnični odbor pa učiteljica E. Pehani ter učitelji A. Pin, L. Punčuh, Iv. Šega in J. Turk.

V stalni odbor so bili izvoljeni J. Benedek, H. Likar, P. Repič, Iv. Šega in J. Turk. — Volitev treh odposlancev k deželni konferenciji se je vršila po listkih. Oddanih je bilo le 42 glasovnic. Nekaj učiteljstva iz idrijskega sodniškega okraja se ni hotelo volitve udeležiti, ker se tamošnje učiteljstvo pri vseh volitvah dosledno prezira. Izvoljeni so bili J. Benedek, L. Perko in Iv. Šega.

Med samostalnimi predlogi je bil predlog Iv. Šege, da se na šolah tega okraja polagoma vpelje A. Černivčeva „Računica“ in predlog A. Novaka, da se uvede v šole tudi Schreiner-Hubadova „Čitanka“. Prvi predlog je bil sprejet, drugi pa le v toliko, da se „Čitanka“

* To poročilo priobčujemo na drugem mestu. Opomba uredništva.

vpelje le na tistih štiri- in petrazrednicah, kjer je doslej v rabi še „Berilo“ iz c. kr. zaloge šol. knjig. Za druge štiri- in petrazrednice, kjer imajo doslej Josin-Ganglovo berilo, je bil pa sprejet predlog Iv. Vogelnika, da naj učiteljstvo preuči obe knjigi, da se pri prihodnji konferenciji določi, je-li ostane v rabi še Josin-Ganglovo berilo, ali naj se vpelje „Čitanka“.

Gospod nadzornik nato zaključi konferencijo z zahvalo vsem navzočim za pazljivost in sodelovanje, poročevalcema za poročili ter spominjaje se zaščitnika vsega šolstva, pod čegar modro vlado se je šolstvo povzpelo na sedanjo stopinjo, zakliče presvetlemu cesarju Francu Jožefu I. trikratni: slava!

Nadučitelj L. Božič se zahvali gosp. nadzorniku za spretno vodstvo konferencije in za vse blage nasvete in opomine, ter mu zakliče: slava! Nato pa se imenovani nadučitelj, kateri že nad 47 let deluje pri šoli, samo v Žireh že 27 let, poslovil od učiteljstva, ker želi vstopiti v stalni pokoj. Prosi, da ga učiteljstvo tudi še nadalje ohrani v blagem spominu.

Da se je učiteljstvo s svojim blagim gospodom nadzornikom zbralo nato pri skupnem obedu, kjer je učiteljstvo počastil tudi gospod okr. glavar, in da so se pri tem vrstile običajne napitnice, mi menda ni potreba posebej omenjati.

L.

Šolske vesti.

Razpisane učiteljske službe. Na II. mestni deški petrazrednici v Ljubljani je stalno popolniti učno mesto. Prosilci za razpisano mesto naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem vložé najkasneje do 10. avgusta t. l. pri c. kr. mestnem šolskem svetu v Ljubljani. Zakasnele ali pomanjkljive prošnje se ne bodo upoštevale. — Na isti šoli je razpisano mesto učitelja-voditelja. Prošnje do 10. avgusta.

V šolskem okraju Krškem popolniti je pričetkom prihodnjega šolskega leta sledeče učiteljske službe z zakonitimi dohodki definit, odnosno začasno: 1. služba nadučitelja na trirazrednici v Škocjanu s stanovanjem po predpisu; 2. služba nadučitelja na dvorazrednici na Bučki s stanovanjem po predpisu; 3. služba nadučitelja na dvorazrednici v Velikem Pudlogu pri Krškem s stanovanjem po predpisu; 4. služba učitelja-voditelja na enorazrednici v Busečivasi pri Ko-

stanjevi s stanovanjem po predpisu; 5. služba učitelja-voditelja na enorazrednici na Branskem-Kalu, sodni okraj Radeče; 6. služba učitelja-voditelja na novoustanovljeni enorazrednici v Hrovškem-Brodu pri Kostanjevici s stanovanjem po predpisu; 7. dve učiteljski službi na razširjeni trirazrednici v Šentjanžu pri Radečah s prostim stanovanjem; 8. učiteljska služba na razširjeni trirazrednici na Raki; 9. učiteljska služba na trirazrednici v Št. Rupertu; 10. učiteljska služba na trirazrednici v Leskovcu pri Krškem; 11. učiteljska služba na razširjeni dvorazrednici v Tržišču pri Mokronogu s prostim stanovanjem; 12. učiteljska služba na štirirazrednici v Št. Jerneju, koja se bode le provizorično oddala. — Pravilno opremljene prošnje vlagati je predpisanim potom do 15. avgusta t. l. tu sem. C. kr. okr. šolski svet v Krškem dné 12. julija 1902.

Na enorazrednici v Zalemlogu pri Železnikih je razpisano mesto učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in naravnim stanovanjem. Prošnje do 10. avg. na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je razpisano učno mesto. (Glej inserat!) — Na dvorazredni v III. krajevni razred uvrsteni ljudski šoli v Št. Lenartu nad Laškim je nadučiteljsko mesto, na enorazredni v II. krajevni razred uvrsteni ljudski šoli v Mariji Reki okraj Vransko pa mesto učitelja obenem šolskega vodje stalno popolniti. Pravilno opremljene prošnje, katerim je priložiti tudi dokaz usposobljenosti za poučevanje v katol. veronauku, se naj vložijo službenim potom pri dotičnem krajnem šol. svetu do 15. vel. srpana 1902.

Načrt zakona o uredbi učiteljskih plač na Goriškem je izdelan in predložen dežel. zboru. Plače so 600, 700, 800 z razmerjem po vrstah I. $\frac{3}{10}$, II. $\frac{2}{10}$ in III. $\frac{1}{10}$. — Stanarina: vodja ljudske šole 500 K, začasnim učiteljem 400 K. — Upravnina 100, 150, 200, 300 K (1—4 razr. šole). — Cela pokojnina v 40 letih. — Ako je kdo služil le 5 let, in je postal nesposoben, ako temu ni sam kriv, dobi pokojnino za 10 let. Drugače dobi odpravnino do 5 let službe enkratno, pozneje po dvakratno letno plačo. Toda manj nego 800 K za učitelja in 500 K za učiteljico pokojnina ne sme znašati. — Udove dobe polovico pokojnine, ki bi tikala soprogu, toda ne pod 600 K in ne nad 80% zadnje moževe plače. Otroci dobé do 20. leta po 166 K. Ako so otroci v šolah tudi po 20. letu, jim lahko ostane prispevek do 24. leta. Ta načrt pride že jeseni v razpravo.

Zrelostna izkušnja na c. kr. učiteljsku v Ljubljani se je vršila od 9. do 15. t. m. pod predsedstvom gosp. c. kr. deželnega šolskega nadzornika Fr.

Hubada. Delalo jo je 26 javnih gojencev in 1 zunanji kandidat, ki je pa med izkušnjo odstopil. Prebili so izkušnjo z nemškimi in slovenskimi učnim jezikom: Ambrožič Jožef z Velikih Poljan, Bernot Jožef iz Ljubljane, Čenčič Julij iz Kamnika, Engelmann Vincencij iz Starega trga pri Poljanah, Grčar Viktor iz Mokronoga, Goršek Karol iz Mekin pri Zatičini, Gostiša Rafael iz Idrije (z odliko), Grum Fr. iz Spod. Logatca, Hočevar Maksimilijan z Jesenic pri Krškem (z odliko), Kadunc Anton iz Črmošnjic (z odliko), Korban Jožef iz Št. Vida pri Zatičini, Lampret Fortunat iz Ljubljane, Moll Oskar iz Trbovelj, Pelko Matija iz Tržišča pri Mokronogu, Petelin Matevž z Velikih Poljan, Petsche Alojzij iz Grafenfelda pri Kočevju, Pibovec Leon iz Kroke, Potočnik Ludovik iz Hribov pri Trojanah, Primožič Jožef iz Železnikov, Schiffrer Emil s Sela pri Ljubljani, Skulj Andrej z Griča pri Velikih Laščah, Sotlar Martin iz Volovnika pri Leskovcu, Šeme Anton iz Višnje gore, Zrinšek Fran iz Vnanjih Goric. — Dva kandidata bosta morala izkušnjo jeseni iz enega predmeta ponoviti.

Na ženskem učiteljsku čast. šolskih sester v Mariboru so končali šolsko leto dné 12. julija s slovesno sv. mašo, katero je daroval mil. gospod kanonik dr. Mlakar. Šolo je obiskovalo začetkom leta 161 gojenk, 22 jih je med letom izstopilo in ena učenka (Lavrenčič Hermina) je umrla. Zrelostni izkušnji se je priglasilo 16 kandidatinj.

Iz srednješolskih poročil. C. kr. druga državna gimnazija v Ljubljani je imela letos šest razredov, prvi in drugi razred s paralelkama, s prihodnjim šolskim letom se otvori sedmi razred. Učnih moči za obvezne predmete je bilo 12, od teh 8 definitivnih (1 na dopustu). Javnih učencev 293, vsi katoliške vere, vsi Slovenci razen 1 Čeha.

Po rojstnem kraju jih je 43 iz Ljubljane, sicer s Kranjskega 220, iz raznih drugih krajev 30. Z odliko jih je dovršilo 12, s prvim redom 195, z drugim 44, s tretjim 6, ponavljajna skušnja se je dovolila 33, dodatna 3 učencem.

Ces. kralj. cesarja Franca Jožefa državna gimnazija v Kranju je imela 15. julija za sklep šolskega leta v gimnazijski kapeli peto sv. mašo — Gimnazija je imela letos v prvi, drugi, tretji in četrti šoli po dva razreda, v vseh osmih šolah ob sklepu 418 učencev, izmed katerih jih je dobilo prvi red z odliko 54, prvi red 241, drugi red 47, tretji red 17; ponavljajni izpit po počitnicah 51. Zaradi bolezni sta ostala dva neizprašana. Poučevalo je 16 profesorjev. Šolsko izvestje ima razen šolskih poročil dr. J. Tominška razpravo: *De compositione P. Terentii Phormionis*. — Ustna matura se je pričela 23. julija.

Na novomeški gimnaziji je bilo letos koncem leta 240 dijakov, mej temi 27 iz Novega mesta, 178 iz ostale Kranjske in 24 Štajercev. Slovencev je bilo 232, Nemcev 8. Z odliko jih je napravilo izpite 15, prvi red je dobilo 149, drugi red 37, tretji red 11, izpite jih bode ponavljalo 27. Šolnina je znašala 6290 K, ustanove 4:42 K. Na gimnaziji je poučevalo 15 večših moči. Letos izvestje objavlja na prvem mestu spis profesorja dr. Pamerja: „Das k. k. Staats-Obergymnasium zu Rudolfswert.“ Ravnatelj g. dr. Fr. Detela pa je priobčil izboren življenjepis pokojnega profesorja o. Ladislava Hrovata.

Izvestje mestne nižje realke v Idriji o šolskem letu 1901/1902. Iz poročila posnemamo, da je izid prvega učnega leta jako ugoden. V šolskem letu je bilo skupno sprejetih 58 učencev. Med šolskim letom jih je izostalo 9, koncem leta je bilo torej 49 učencev, sam h Slo-

vencev. Izpričevalo prvega reda z odliko so dobili 4, prvi red 35, drugi red 6, tretji red 1 in ponavljajni izpit se je dovolil 3. — V uvodnem sestavku „Ustanovitev zavoda“ poroča začasni ravnatelj o postanku realke. Sprožila se je najprej misel na gimnazijo, nato se je sklenilo ustanoviti realno gimnazijo, naposled se je odločilo z ozirom na dejanske potrebe mesta Idrije in Kranjske sploh za čisto realko. V zavodu se izdatno goji nemščina. Kajti poleg nemščine, katero poučujejo v prvem in drugem razredu po pet ur na teden (slovenščini so odločene 3 ure), poučevalo se bo aritmetiko, geometrijo in francoščino po vseh, zemljepis pa od drugega razreda dalje v nemškem učnem jeziku. Vsekako za slovensko realko precej nemščine. Jako primeren za Idrijo je spis M. Pirnata „Slovenska pesem idrijskih rudarjev“, v katerem je opisan postanek in podana razlaga te pesmi.

Cesarja Franca Jožefa I. mestna višja dekleška šola v Ljubljani je sklenila šolsko leto dné 15. julija s sv. mašo, po kateri so se gojenkam razdelila izpričevala v lepo okrašeni šolski dvorani. V treh letnikih je bilo koncem šolskega leta 95 gojenk; 31 jih je dobilo prvi red z odliko, 63 prvi red, 1 je ostala radi daljše bolezni neizprašana.

C. kr. umetno-obrtna strokovna šola v Ljubljani je izdala poročilo o šolskem letu 1901/1902. Zavod je obsegal v zmislu organizacije prejšnjih dveh šol nastopne oddelke: I. Dnevno šolo za obdelavanje lesa s strokovnimi oddelki za a) stavbinsko in pohištveno mizarstvo, b) strugarstvo, c) rezbarstvo, d) kiparstvo, e) pletarstvo. II. Dnevno šolo za umetno vezenje in čipkarstvo s strokovnimi oddelki za a) umetno vezenje, b) šivanje čipek, c) pletenje (klekljanje) čipek. III. Javno ri-

sarsko šolo za mojstre in pomočnike. IV Javno risarsko šolo za deklice. Koncem šolskega leta je bilo 199 gojencev in gojenk, od teh je bilo slovenske narodnosti 184, nemške 11, hrvaške 2, češke 1, laške 1. Odhodnih spričeval je bilo izdanih 17.

Iz poročil ljudskih šol. Uršulinske dekliške šole v Ljubljani letno poročilo objavlja na prvem mestu nadaljevanje spisa „Vrla gospodinja“. Spretna pisateljica (M. L.) zanimivo pripoveduje, kako da ravna vrla gospodinja z družino: s posli, otroci in bolniki. Najobširnejši in najboljši je drugi del — ravanje z otroci. Pisateljica dobro pozna vzgojeslovne nauke in piše tudi s pravo vneto in ljubeznijo do mladine. — Šolska poročila nas seznanjajo z raznimi učilnimi zavodi, katere oskrbujejo uršulinke. Ti zavodi so: otroški vrtec, vnanja in notranja ljudska in meščanska šola in učiteljišče. V otroški vrtec je prihajalo koncem šolskega leta 52 otrok. — Vnanja petrazredna ljudska šola je imela v desetih oddelkih 527 učenk; sposobnih je 395, nesposobnih 126 in neizprašanih 6. — Trirazredno meščansko šolo (slovensko) je obiskovalo 116 učenk; sposobnih je bilo 91, nesposobnih 20, neizprašanih je ostalo 5. Vnanjo petrazredno ljudsko šolo in trirazredno meščansko šolo obiskujejo le učenke, ki ne stanujejo v samostanu. V meščanski šoli so prosti predmeti tudi francoščina in igranje na klavir in citre. Ravnateljici ljudske in meščanske šole, M. Maksimilijani Kolenc, je c. kr. mestni šolski svet v svoji seji dne 2. julija 1902. na poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika A. Maierja izrekel za vzorno vodstvo svoje priznanje. — Notranja petrazredna ljudska šola, ki služi obenem učiteljišču kot vadnica, je imela

185 učenk; 168 je sposobnih, 16 nesposobnih in 1 neizprašana. — Notranjo trirazredno meščansko šolo je pohajalo 124 učenk; mej temi jih je 109 sposobnih, 12 nesposobnih in 3 so neizprašane. Notranjo ljudsko in meščansko šolo obiskujejo samostanske gojenke, kakor tudi zunaj zavoda stanujoče deklice. Poleg šolskih predmetov se učé francoščine, laščine, godbe in umetnih ročnih del. — Učiteljišče je imelo prvi in tretji letnik; v prvem letniku je bilo 18 učenk, izmed teh jih ima 8 odliko, v tretjem letniku pa 20 učenk, med njimi 7 odličnic. V učiteljišče, ki je dobilo 14. aprila t. l. pravico javnosti, se sprejemajo le v samostanu stanujoče gojenke. V prihodnjem šolskem letu bodeta otvorjena drugi in četrti letnik in koncem šolskega leta bodo delale prve gojenke zrelostne izpite v samostanu.

I. mestno 5razredno deško ljudsko šolo je obiskovalo 524 učencev, v primeri z lanskim letom manj 121. Po veri so bili razun 1 protestanta vsi katoliki, po narodnosti razun 1 Italijana vsi Slovenci. Izven Ljubljane jih je stanovalo 58. Sposobnih za višji razred je bilo 389, nesposobnih 134, neizprašan 1. V poštno hranilnico je 90 učencev vložilo 1478 K. Poučevalo je 17 učnih moči. — Na obrtni pripravljavnici je bilo koncem leta 96 učencev, poučevalo pa 7 učnih moči.

Na II. mestni petrazredni deški ljudski šoli je bilo koncem leta v 11 oddelkih 549 učencev, vsi katoličani in razun enega vsi Slovenci. Od teh jih je 15 stanovalo izven Ljubljane. Za višji razred je sposobnih 438, nesposobnih 106 ali 20,2%, neizprašanih 5 učencev. Odličnjakov je 129. Za vstop v srednje šole se je oglasilo 99 učencev. 94 učencev je prihranilo v poštni hranilnici 1777 K. Učnih moči je bilo na tej šoli 15, v celi dobi od leta 1870/71. pa 53. Šolsko leto

1902/03. se prične 16. septembra. V obrtni pripravljavni šoli, kjer so poučevali poleg kateheta štirje učitelji, je bilo 95 učencev, učni uspeh je pa doseglo 84 učencev.

Tretja mestna petrazredna deška ljudska šola je imela koncem šolskega leta 249 učencev, od katerih so bili razven enega Italijana vsi Slovenci. Za višji razred sta sposobna 202 učenca, nesposobnih 45, za vstop v srednje šole se jih je oglasilo 30. Učnih moči je bilo 7. Tretja mestna ljudska šola je s tem dokončala prvo leto svojega obstanka.

Mestna slov. osemrazrednica deklinške ljudske šole je imela v 12 oddelkih 609 učenek, razun ene pravoslavne vse katoličanke, po narodnosti so bile razun po ene Hrvatice in Francozinje, 5 Čehinj in 4 Nemk, vse Slovenke. Razun 16 so stanovale vse v Ljubljani. Sposobnih za višji razred je 539, nesposobnih 60, neizprašanih 10. V pošto hranilnico je vložilo 122 učenek 3985 K 70 v. Poučevalo je 14 učnih moči. Na čelu poročila objavlja gdčna voditeljica popis slovesne otvoritve nove šole.

Mestna osemrazredna deklinška nemška ljudska šola je 15. jul. končala šolsko leto. Koncem leta je bilo 427 učenek, in sicer 234 Nemk, 183 Slovenk in drugih narodnosti 10. Za višji razred je sposobnih 343, nesposobnih 76.

Nemška petrazredna mestna deška ljudska šola je 15. jul. zaključila šolsko leto. Vseh učencev je bilo koncem šolskega leta 214, od teh 127 Slovencev in samo 80 Nemcev, 7 učencev je raznih drugih narodnosti. Za višji razred je sposobnih 158, nesposobnih 50. Za sprejem v srednje šole se je oglasilo 32 učencev. Poučevalo je 7 učiteljskih moči.

Štirirazredna deška ljudska šola v Kranju je končala šolsko leto 15. t. m.

s sv. mašo in zahvalno pesmijo v mestni župni cerkvi. Iz letnega poročila povzamemo, da je bilo koncem leta 164 učencev. Od teh je bilo sposobnih za višji razred 118, nesposobnih 45 in neizprašanih 1. Učnih moči je bilo 6. — Na obrtno-nadaljevalni šoli je bilo 99 učencev, sposobnih 67. Poučevali so poleg kateheta 4 gg. učitelji.

Štirirazredna deklinška šola v Kranju je istega dne 15. t. m. končala šolsko leto s sv. mašo. Šola je obiskovalo 127 učenek, med temi so bile 104 sposobne za višji razred ali oddelek, nesposobnih 18 in neizprašanih 5. Po narodnosti je bilo 127 Slovenk, 2 Nemki in 1 Italijanka. Letno poročilo, ki je zelo marljivo sestavljeno, prinaša važnejše odredbe šolskih oblastev ter se spominja dveh veselih dogodkov v cesarski rodovini, namreč: poroke nadvojvodinje Elizabete Marije s knezom Otonom Windischgraetzom in zlate poroke nadvojvode Rajnerja in njegove visoke soproge.

Novomeško štirirazredno deško ljudsko šolo je letos obiskovalo 209 učencev, in sicer iz mestne občine 119, iz drugih občin 90. Za višji razred je sposobnih 144, nesposobnih 64; učiteljev je bilo šest. Letno poročilo objavlja šolsko kroniko.

V Ribnici je tamošnja petrazredno deško šolo obiskovalo 263 dečkov; za višji razred je sposobnih 192, nesposobnih 63. — Dvorazredno deklinško šolo je obiskovalo 247 deklic; za višji razred je sposobnih 157, nesposobnih 84. Na obeh šolah je poučevalo s kateheti 10 učiteljev.

V Toplicah na Dolenjskem je tamošnja trirazredno ljudsko šolo obiskovalo 88 učencev in 105 učenek; ponavljalno šolo 24 učencev in 26 učenek. Letno poročilo objavlja tudi letopis in važnejše odredbe šolskih oblastev.

Drobtine.

Duhovne vaje za učiteljice bodo od 3. do 7. septembra ter se začnejo torej v sredo ter končajo v nedeljo.

Ne bodite smešni! Kakor je znano, so nasprotovali vsi liberalni učitelji izvolitvi urednika „Slov. učitelja“ dež. poslancem „Učit. Tovariš“ je najbolj priporočal njegovega protikandidata in liberalni učitelji kočevskega okraja so imeli dolga agitacijska potovanja. Jeden je celo šolo zamujal zaradi tega, a ves napor je bil zastonj, „velikanski“ upliv liberalnega učiteljstva in njihovega časopisja je bil brezuspešen, — Jaklič je bil izvoljen. To pa liberalcem ni bilo prav in še sedaj jih peče in boli, zato so začeli pisati izjave. Prvi so prišli učitelji v kranjskem okraju. Pri uradni konferenciji — tako pravijo — so izjavili neko obžalovanje učitelju Jakliču. Zanimivo na tej izjavi je le to, da prištevajo tudi „krok“ po konferenciji k uradni konferenciji. Tacih obžalovalnih izjav lahko liberalno kranjsko učiteljstvo napiše več kilometrov dolgih in jih prebira. To na stvari čisto nič ne spremeni. A značilno je, da „možje“, ki so delali proti izvolitvi poslanca, sedaj nekaj od njega zahtevajo. To morejo le „možje“! Pravijo, da je 54 podpisov. Ako je res, da jih je samo 54, je veselo znamenje, ker doka zuje, da je še precej pametnih učiteljev, ki se ne dado terorizirati od liberalcev.

Klaverna „nezaupnica“. „Slovencu“ se poroča: Učiteljstvo radovljiškega okraja je imelo svojo uradno konferencijo dne 23. julija t. l. na Bledu. Pri obedu je „pooblastilo“ učiteljstvo neko gospodično, da je iz „prijaznosti“ nosila okrog nezaupnico našemu vrlemu tovarišu gospodu dež. posl. Fran Jakliču. Povdarjalo se je,

da učiteljstvo našega okraja soglaša z nezaupnico, ki mu jo je odposlalo učiteljstvo kranjskega okraja. Naš gosp. Jaklič naj si te „nezaupnice“ nikar preveč k srcu ne jemlje, kajti predno je dobila gospica podpise, izgubila je precej besedij, da je pridobila zlasti mlajše moči zase. Nekateri sploh niso vedeli, čemu se je treba podpisati. Tako je na pr. prašalo več gospic učiteljic: „Kaj pa to?“ In gospica, ki je nosila okrog polo, je morala tolmačiti nekako tako: „Vidite, učitelj Jaklič je sramotil z udeležbo obstrukcije v naši dež. zbornici vse učiteljstvo; zato moramo posnemati učiteljstvo kranjskega okraja in g. Jakliču poslati nezaupnico.“ In na to „pojasnilo“ so sledili podpisi. — Sicer pa naj nikar ne misli naš vrli tovariš, da nima prijateljev v našem okraju; lepo število učiteljic in učiteljev ni šlo na limanice na laskave besede gospice „s polo“, ampak je odločno protestiralo proti nezaupnici. Slišalo se je tudi: „Le dajte semkaj polo; ampak jaz bom zapisal: „Živio Jaklič, živeli naši poslanci, ki so se edini potegnili za pravico zatiranih slojev.“ Nekateri udje okrajne konferencije, ki niso marali slediti stopinjam kranjskega učiteljstva, so bili očitno žaljeni. Konstatiramo to dejstvo: užaljeni smo, da smo prisiljeni javno protestirati proti omenjeni nezaupnici in kličemo našemu tovarišu Jakliču „slava“, da se je pridružil ob obstrukciji onim poslancem, ki so stali na strani našega naroda.

Zanimivi predlogi o izboljšanju domače vzgoje. Na Dunaju stoji Pestalozzijeva ustanova, ki ima glavni namen pospeševati vzgojne smotre. Uprava te ustanove je razpisala nagrado za najboljšo rešitev vprašanja: „Kako je mogoče odpraviti napake domače vzgoje, zlasti z

ozirom na velika mesta?“ Došle so razne rešitve in odbor je nagradil tri izmed njih. Nagrajeni spisi (I. W. Holczabecka, K. B. Kratochwilla in E. A. Richterja) so izšli v posebni knjigi. Ker je domača vzgoja najvažnejši faktor narodnega blagostanja, in najtrdnější temelj učiteljevega vzgojnega delovanja, zato ne bo odveč, če tu objavimo kratek posnetek iz omenjenih spisov.

Prvi pisec trdi, da so pokvarjenosti otrok največ krivi starši, bodisi že po lastni krivdi ali pa vsled materialne sile. Da se to zlo odpravi, je treba uporabiti sledeče pripomočke: 1. Starši naj se seznanijo s svojimi vzgojiteljskimi dolžnostimi potom šole. 2. Materijalno je treba pomagati siromaštvu, v kolikor preprečuje dobro vzgojo. 3. Vpeljati je treba vzgojni zakon, nastavitvi vzgojne zavetnike, ki so pod nadzorstvom dežele in države in ki nadzirajo vzgojo otrok svoje občine. Ti zavetniki imajo pravico odvzeti dete tistim starišem, ki jih dobro ne vzgojujejo in jih izročiti drugim zanesljivim osebam ali pa vzgajati v javnih vzgojnih zavodih pod nadzorstvom države. 4. V šolo je treba uvesti telesno kazen. 5. Povišati se mora plača kmetijskih delavcev, da se jim ni treba radi zaslužka seliti v mesto ali iti v tvornice. Stroški, združeni s temi uredbami, naj so javni, in naj jih plačuje dežela iz progresivnih vzgojnih davkov.

Drugi pisec smatra za glavne vzroke slabe vzgoje: sedanje socialne razmere propast družinskega življenja, nezadostno izobrazbo staršev, zlasti žen. Izboljšanja ljudske morale in tudi mladine ni pričakovati, dokler se ne stare podpornja tega zla, a ta je: borba vedno se množčega kapitala s siromaštvom velike mase, in dokler se kolikor toliko ne zjednačijo življenske razmere. Vendar se ne sme z vzgojo čakati, da se socialni odnošaji izpre-

mené, zapuščenosti otrok je treba takoj odpomoči. To je zlasti dolžnost družbe in države. Družina v današnjih socialnih razmerah ni zmožna, da izpolnjuje zahteve, ki jih stavi vzgoja. Družinsko življenje je uničeno vsled proletariata in materializma, ki je nastopil za tem občnim hrepenenjem po bogastvu. Da se to popravi, je najprej treba vzbuditi čut za družinsko življenje, srečo in blagoslov. Poleg tega bi se moral vpeljati vzgojni zakon, nastavitvi bi se morali vzgojni zavetniki za občine, okraje, dežele in države. Vsled nedostatnosti domače vzgoje bi bilo osnovati otroška oskrbovališča, šolo za delo, zavetišča in slične zavode. Tudi ljudska šola bi morala pomagati pri reševanju tega važnega vprašanja, a v ta namen bi se ji morala nuditi sredstva. Taka sredstva so: povzdiga učiteljskega ugleda; vpeljava telesne kazni v šolo; pravica, da odda učitelj učenca v reševalnico, zmanjšanje števila učencev v posameznih razredih; več prostosti za učitelje, a manj birokratizma; reforma verskega pouka; nadziranje domače vzgoje po vzgojnih zavetnikih; etična društva; preprečenje pogubnega vpliva slabih časnikov in nenravnih knjig; razširjanje umetnostne, нравne in verske izobrazbe med narodom.

Drugače presoja vprašanje tretji pisatelj. On trdi, da bi vse napake domače vzgoje mogla odpraviti šola, ako bi izvrševala svoj namen kot vzgojni zavod. Do danes tega ni storila, ker le poučuje, a ne vzgaja. Pokvarjenost mladine izvira največ od tod, ker se mnogo potika po ulicah, kedar ni v šoli, a za tem, od slabih izgledov v družini. A pisec sam izprevidi, da bi se deca, če se iztrga iz naročja roditeljem in namesti v javnih vzgojevališčih, odtujila staršem in pretrgala družinska vez. Vendar zagovarja napravo vzgojnih šol, kjer bi se otroci zadrževali, poučevali in zabavali celi dan. Ona kratka doba, ki

bi jo preživeli otroci v družinskem krogu, ne bi mogla uničiti blagotvornega delovanja vzgojne šole, nasprotno bi družinsko življenje, krenilo na boljša pota pod vplivom šolske vzgoje.

To so ob kratkem predlogi gledé izboljšanja domače vzgoje! Marsikaj dobrega jedra je v njih, čeprav zlasti zadnji hoče vprašanje rešiti po socialističnem receptu in družinskega življenja ne pospešuje, temuč ga vničuje. Splošno pa moramo reči, da vsi predlogi premalo vpoštevajo oni važni faktor, ki je temelj družinskega življenja, družinske sreče in dobre družinske vzgoje, namreč krščansko vernost in nравnost.

Duhovniki — nasprotniki šolstva?

V „Izvestju mestne nižje realke v Idriji“ čitamo v razpravi „Slovenska pesem idrijskih rudarjev“, ki je izšla iz peresa profesorja M. Pirnata, o župniku Ivanu Majniku, na str. 29. mej drugim naslednje: „Iz Lozic je prišel Majnik po l. 1840. v Idrijo za Lichtenthurnovega beneficijata. Poleg svojih duhovskih opravil se je Majnik v Idriji posebno posvetil vzgoji mladine. Ustanovil je nekak zasebni tečaj za nižje gimnazijske razrede. Pripravljal je ukaželjne mladence zlasti za prvi gimnazijski razred in jih koncem leta sam vodil v Ljubljano k preskušnjam. Svojega nečaka Jožefa Kogea in Mateja Fröhlicha, poznejšega slovenskega pisatelja in dekana v Trebnjem, je zasebno poučeval celo do tretjega gimnazijskega razreda. Majnik je poučeval v svojem stanovanju in dobival za svoj trud skromno odškodnino 2 gld. na mesec. Zajedno z Majnikom in že pred njim so poučevali za gimnazijo tudi drugi idrijski duhovniki, tako Jakob Praprotnik, Gašpar Schwab, Jožef Globočnik. Ti zasebni tečaji se smejo smatrati kot nekako nadaljevanje nekdanje trirazredne nižje gim-

nazije, ki je obstajala v Idriji od leta 1784 do leta 1797, katero so pa zopet začasno oživili gori imenovani duhovniki v letih 1823 do 1827 in Majnik v letih 1844 do 1849. Marsikateremu nadarjenemu mladeniču bi bila ostala pot do daljnje izobrazbe zaprta, da se niso našli v Idriji tako požrtvovalni in trudoljubivi duhovniki, katerim se je častno pridružil tudi naš Majnik.“ Stare listine v zaprašenih arhivih, izpričujejo še o mnogih enakih slučajih v preteklih stoletjih. Ruše pri Mariboru, Kamnik, Ribnica in drugi kraji na Kranjskem so imeli že v šestnajstem in sedemnajstem stoletju neke vrste srednjih šol. Vzdrževali in vodili pa so jih duhovniki — „nazadnjaki“.

Disciplinarni zakon za učitelje.

Štajerskemu deželnemu zboru je predložen načrt disciplinarnega zakona za učitelje. V imenu šolskega odseka je stavil poročevalec grof Stürgkh v seji dné 19. julija zadevni predlog, ki obsega te glavne točke: Kot disciplinarne oblasti fungirajo šolske oblasti raznih instanc, ki se morajo pri svojem poslu držati sledečih pravil: a) Preiskovalna instanca. Preiskavo vodi okrajni šolski svet. Če se na podlagi poizvedeb komu prisodi disciplinarna preiskava, je treba obdolženca takoj o njej obvestiti; treba ga je zaslišati gledé obdolžitvev in njegovo ustno ali pismeno izjavo priložiti aktom. Treba mu je dovoliti vpogled v preiskovalne akte, sprejeti njegove razbremenilne priče in druga dokazila. Preiskovalna instanca mora zadevo vsestransko osvetliti. Po preiskavi je treba obdolžencu naznaniti njen izid. b) Razsodna instanca. Razsodna disciplinarna oblast je c. kr. deželni šolski svet. Obravnavna pred to oblastjo je kontradiktorična. Obdolženec sme biti pri obravnavi osebno navzoč in opravičevalne okoliščine

ustno naznaniti ali pa vložiti pismen zagovor. Obravnava ni javna. Razsodba se sme izreči le na podlagi vsestransko preiskanih, gotovih dejstev. c) Prizivna instanca. Tako gledé krivde, kakor gledé odmerjene kazni sme obdolženec vložiti priziv. Prizivna instanca je c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje. Obravnava prizivne instance se vrši v tisti obliki, ki je bila doslej navadna. — V svrhu izdelovanja novega disciplinarnega

zakona naj stopi deželni odbor v dogovor s c. kr. deželnim šolskim svetom. Predno se tekst zakona določi, naj se ustanovi enketa, v katero je treba tudi ljudske in meščanske učitelje poklicati v primernem številu, novi disciplinarni zakon pa naj se predloži deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju. — Za Stürkghov načrt so se izjavili poslanci vseli strank. Zato je mnogo upanja, da se uresniči.

Listnica uredništva :

Gospodična V.: Pišete nam, da hočejo od Vas s silo iztirjati društvenino za „Zavezo“, katere po izstopu niste hoteli več plačevati. Temu pritisku se nikar udati! Ako ste opustili plačevati letni donesek za društvo, je bilo to dovolj jasno znamenje, da nečete biti več članica Jelenčeve „Zaveze“. Formalne odpovedi ni treba. — Vašega dopisa nismo mogli porabiti, ker smo dobili o isti stvari poročilo od drugod. Pozdrav!

Prihodnja šfevilka izide 1. septembra. Vsem naročnikom in somišljenikom želimo vesele počitnice!

Razpis natečaja.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti

≡ mesto učitelja ≡

z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega osobja, t. j. z letno plačo 1000 K, aktivitetno doklado letnih 200 K in s pravico do 6 petletnic po 100 K in

mesto provizoričnega učitelja

z letno remuneracijo 800 K.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom predpisanim službenim potom

do 15. avgusta 1902

pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu vložé.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji,

dné 13. julija 1902.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.